

УДК 159.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8458/2026-1-3>**Волошин Володимир Миколайович,**

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри реабілітаційної психології та фізичного виховання
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
вулиця Шевченка, 12, Кам'янець-Подільський, 32316, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4084-4013>

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті здійснено теоретико-аналітичний огляд організаційно-службових та психологічних аспектів діяльності Національної поліції України в умовах повномасштабної збройної агресії росії проти України. Показано, що воєнний стан суттєво трансформував зміст і структуру поліцейської служби: традиційні правоохоронні функції доповнилися завданнями, притаманними силам оборони та цивільного захисту, зокрема участю у стабілізаційних заходах на деокупованих територіях, евакуаційних операціях, документуванні воєнних злочинів, гуманітарній підтримці населення та взаємодії з військовими підрозділами.

Обґрунтовано, що організаційні трансформації (зростання службового навантаження, інтенсифікація діяльності, створення спеціалізованих підрозділів, посилений режим несення служби) супроводжуються ускладненням психологічних умов професійного функціонування персоналу, що проявляється у підвищенні психоемоційної напруги, ризиках професійного виснаження, емоційного вигорання та розвитку стресових розладів. Методологічну основу дослідження становить міждисциплінарний підхід (юридична психологія, організаційна психологія, теорія управління правоохоронною діяльністю) із застосуванням методів аналізу, синтезу, узагальнення, систематизації та порівняльного аналізу. У результаті виокремлено ключові детермінанти ефективності службової діяльності в екстремальних умовах і наголошено на необхідності розвитку системи організаційної підтримки та психологічного супроводу поліцейських, спрямованих на збереження психологічного здоров'я, підвищення стресостійкості, саморегуляції та професійної стійкості.

Ключові слова: Національна поліція України, збройна агресія, воєнний стан, професійна діяльність, психологічна стійкість, службове навантаження, резильєнтність, професійна ідентичність, екстремальні умови.

Voloshyn Volodymyr. PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE PROFESSIONAL FUNCTIONING OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE PERSONNEL IN CONDITIONS OF MARTIAL STATE

Abstract. The article provides a theoretical and analytical review of the organizational and psychological aspects of the activities of the National Police of Ukraine under the conditions of the full-scale armed aggression of Russia against Ukraine. It is shown that martial law has significantly transformed the content and structure of police service: traditional law enforcement functions have been supplemented by tasks typical of defense and civil protection forces, including participation in stabilization measures in de-occupied territories, evacuation operations, documentation of war crimes, humanitarian assistance to the population, and interaction with military units.

It is substantiated that organizational transformations (increased workload, intensification of activities, creation of specialized units, and the introduction of an enhanced service regime) are accompanied by the complication of the psychological conditions of professional functioning of personnel. These changes are manifested in increased psycho-emotional tension, risks of professional exhaustion, emotional burnout, and the development of stress-related disorders. The methodological basis of the study is an interdisciplinary approach that combines legal psychology, organizational psychology, and the theory of management of law enforcement activities, using methods of analysis, synthesis, generalization, systematization, and comparative analysis. As a result, key determinants

of the effectiveness of service activities in extreme conditions are identified, and the necessity of developing a system of organizational support and psychological assistance for police officers aimed at preserving psychological health, increasing stress resistance, self-regulation, and professional resilience is emphasized.

Key words: *National Police of Ukraine, armed aggression, martial law, professional activity, psychological resilience, service workload, resilience, professional identity, extreme conditions.*

Вступ. Повномасштабна збройна агресія росії проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року та триває п'ятий рік, суттєво трансформувала роль, завдання та особливості функціонування Національної поліції України. Традиційні правоохоронні завдання (забезпечення публічної безпеки, розслідування злочинів, охорона громадського порядку) доповнилися функціями, притаманними силам оборони та цивільного захисту: участь у стабілізаційних операціях на деокупованих територіях, евакуація цивільного населення (зокрема підрозділами «Білі Янголи»), розмінування, документування воєнних злочинів, надання гуманітарної допомоги, контрдиверсійна діяльність, робота на блокпостах та безпосередня взаємодія з військовими підрозділами.

За оцінками Міністерства внутрішніх справ України, навантаження на особовий склад зросло на 80 %, а в зоні бойових дій та прифронтових регіонах постійно задіяно близько 35 тис. поліцейських (при загальній чисельності особового складу близько 98–115 тис. осіб). Співвідношення поліцейських на 10 тис. населення в прифронтових районах збільшилося з 23–26 до 100 осіб. Створено нові бойові підрозділи НПУ (Окрема штурмова бригада «Лють», зведена Бригада Департаменту патрульної поліції «Хижак», зведена Бригада підрозділів поліції особливого призначення КОРД, стрілецькі батальйони поліції особливого призначення тощо), змінено структуру управління, запроваджено цілодобовий посилений режим несення служби.

У надважких воєнних умовах несення служби особовий склад переживає сутужні психологічні навантаження. Робота в умовах реальної загрози життю та здоров'ю, фіксація звірств агресора, проведення ексгумацій та ідентифікації тіл загиблих, екзистенційна невизначеність, розлучення з родинами та кумулятивний травматичний досвід при-

зводять до критичного виснаження психологічних ресурсів. Наслідки – емоційне вигорання, депресія, посттравматичний стресовий розлад, моральна травматизація та зниження професійної ефективності. Дослідження 2024–2025 років підтверджують, що поліцейські, які виконують завдання в умовах, наближених до бойових, зазнають значного психологічного виснаження, що безпосередньо впливає на якість прийняття рішень і виконання службових обов'язків [1].

Мета статті: проаналізувати організаційно-службові та психологічні аспекти діяльності Національної поліції України в умовах повномасштабної збройної агресії та визначити ключові чинники, що впливають на ефективність виконання службових завдань, психологічну стійкість і професійне функціонування персоналу правоохоронних органів.

Матеріали та методи. Методологічну основу дослідження становить міждисциплінарний підхід, що поєднує положення юридичної психології, організаційної психології та теорії управління правоохоронною діяльністю. Для досягнення мети статті було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, які забезпечили всебічний аналіз організаційно-службових та психологічних аспектів діяльності персоналу Національної поліції України в умовах збройної агресії.

У процесі дослідження застосовано теоретичні методи, зокрема аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію наукових джерел, що дозволило визначити сучасні наукові підходи до вивчення професійної діяльності правоохоронців у екстремальних умовах, а також окреслити ключові психологічні ресурси функціонування поліцейських (резильєнтність, професійну ідентичність, психологічну готовність до ризику та смислової саморегуляцію). Порівняльний аналіз дав змогу зіставити особливості функціонування поліції в умовах

мирного часу та воєнного стану, визначити трансформацію службових завдань і організаційних механізмів діяльності.

Окрім того, використано методи психологічного аналізу професійної діяльності та структурно-функціонального аналізу, що дали можливість дослідити взаємозв'язок між організаційними змінами (зростання службового навантаження, розширення функцій, інтенсифікація оперативної діяльності) та психологічними ресурсами персоналу, які забезпечують ефективність виконання службових завдань у складних та екстремальних умовах.

Результати. Проблема діяльності Національної поліції України в умовах воєнного стану привертає зростаючу увагу як українських, так і зарубіжних науковців. Більшість праць зосереджується на трансформації функціональних завдань правоохоронних органів у контексті збройної агресії, що проявляється у розширенні повноважень поліції, створенні нових спеціалізованих підрозділів, зміні організаційної структури управління та посиленні взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони. У науковій літературі наголошується, що повномасштабна війна істотно змінила характер правоохоронної діяльності, поєднавши класичні поліцейські функції із завданнями, притаманними військовим і рятувальним структурам, що потребує нових підходів до організації служби, управління персоналом та психологічного забезпечення діяльності.

У цьому контексті важливим є дослідження І. Вигівського, у якому простежується еволюція організаційної моделі Національної поліції України впродовж 2014–2024 років – від періоду проведення антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил до умов повномасштабного вторгнення. Автор підкреслює, що сучасна діяльність поліції характеризується значним розширенням функціональних повноважень, зокрема участю у документуванні воєнних злочинів, евакуації цивільного населення, проведенні стабілізаційних заходів на деокупованих територіях, а також виконанні завдань з розмінування та гуманітарної підтримки населення. Дослідник звертає

увагу на суттєве зростання службового навантаження на персонал поліції, яке, за окремими оцінками, збільшилося майже на 80 %, а також на значну концентрацію поліцейських підрозділів у прифронтових регіонах. Окремо відзначається формування нових спеціалізованих структур, таких як штурмова бригада «Лють» та евакуаційні підрозділи «Білі Янголи», що відображає адаптацію організаційної системи поліції до умов війни [2].

Важливий внесок у розуміння ролі Національної поліції України у системі національної безпеки здійснено у спільному дослідженні В. Сокурєнка та В. Ярчевського, у якому поліція розглядається як повноцінний партнер Збройних Сил України у забезпеченні безпеки держави в умовах війни. У роботі наголошується на переході поліції до посиленого режиму несення служби, що передбачає фактичну цілодобову діяльність підрозділів, активну участь у контрдиверсійних заходах, забезпеченні громадського порядку в умовах бойових дій та організації гуманітарної допомоги населенню. Дослідники також підкреслюють, що досвід функціонування української поліції у воєнний період становить значний інтерес для європейських країн, оскільки демонструє нову модель взаємодії правоохоронних органів з військовими структурами та органами цивільного захисту [3].

Вагоме значення має дослідження Д. Швеця та З. Кісіль, у якому здійснено системний аналіз психологічної специфіки діяльності правоохоронців під час воєнного стану. Автори підкреслюють, що сучасна поліцейська служба нерідко включає виконання завдань, пов'язаних із високим рівнем психологічної напруги, зокрема участь у штурмових операціях, роботу на місцях масових злочинів, ексгумацію тіл загиблих та документування наслідків воєнних злочинів. Такі обставини створюють значне емоційне навантаження та призводять до поступового виснаження психологічних ресурсів працівників поліції. Дослідники відзначають, що накопичення травматичного досвіду може спричинити розвиток стресових реакцій, депресивних станів та емоційного виснаження, що знижує

ефективність виконання службових завдань. У зв'язку з цим особлива увага приділяється розвитку стресостійкості, здатності до психологічної саморегуляції та формуванню навичок контролю емоційних реакцій у складних службових ситуаціях [4].

Схожі висновки містяться у дослідженні О. О. Євдокімової та співавторів, присвяченому вивченню динаміки фізичного та психічного здоров'я працівників правоохоронних органів. У роботі наголошується, що служба в умовах війни характеризується поєднанням високої інтенсивності діяльності, тривалого перебування в умовах невизначеності та постійної загрози, що зумовлює формування станів хронічної втоми, психоемоційного перенасичення та підвищеного рівня стресу. Автори підкреслюють, що подібні прояви є характерними для діяльності в екстремальних умовах і можуть негативно впливати як на загальний стан здоров'я поліцейських, так і на їхню професійну працездатність. Водночас дослідження підтверджує, що служба у правоохоронних органах у період воєнного стану набуває виразно екстремального характеру, що потребує системного психологічного супроводу та профілактики професійного виснаження [5].

Окремий напрям досліджень пов'язаний з аналізом емоційного вигорання працівників поліції. У роботі Я. С. Пономаренко та співавторів представлено результати порівняльного вивчення проявів професійного вигорання серед різних категорій поліцейських. Дослідники встановили, що рівень емоційного виснаження та деперсоналізації значною мірою залежить від специфіки службової діяльності, професійного досвіду та гендерних особливостей. Зокрема, більш високі показники емоційного вигорання зафіксовано серед жінок-поліцейських, а також серед співробітників кримінальної поліції, діяльність яких пов'язана з частішим контактом із травматичними подіями. Водночас встановлено, що зі збільшенням професійного стажу спостерігається певне зниження рівня деперсоналізації, що може свідчити про формування адаптаційних механізмів і професійної психологічної стійкості [6].

Важливий аспект психологічного функціонування правоохоронців у кризових умовах розкривається у дослідженні О. В. Воробйової та співавторів, присвяченому взаємозв'язку агресивності та процесів саморегуляції у працівників поліції. Автори встановили, що у діючих поліцейських рівень розвитку саморегуляційних механізмів виявився нижчим порівняно з курсантами закладів вищої освіти системи МВС, що може бути пов'язано з впливом тривалих стресових факторів служби. Водночас у практичних працівників поліції спостерігається більш виражена фізична агресія та поведінкова ригідність, що відображає адаптацію до службової діяльності в умовах постійної небезпеки та необхідності швидкого прийняття рішень. Науковці наголошують, що подібні зміни психологічних характеристик можуть мати як адаптивний, так і ризикогенний характер, оскільки з одного боку сприяють ефективному реагуванню на загрозливі ситуації, а з іншого – можуть ускладнювати емоційний контроль та міжособистісну взаємодію [7].

Певний інтерес становлять також зарубіжні дослідження, у яких аналізуються соціальні та інституційні наслідки діяльності Національної поліції України в умовах війни. Зокрема, у роботі Т. Бломквіста-Мікельссона досліджується динаміка громадської довіри до поліції, яка, за результатами соціологічних опитувань, демонструє поступове зростання у період повномасштабної війни. Автор пов'язує цю тенденцію з розширенням ролі поліції у забезпеченні безпеки населення, активною участю у гуманітарних операціях та підтримці громад у прифронтових регіонах. Подібні висновки свідчать про зміну суспільного сприйняття правоохоронних органів, які дедалі більше розглядаються не лише як інституція правопорядку, а й як важливий елемент системи національної стійкості [8].

Аналіз сучасних наукових досліджень свідчить про те, що діяльність Національної поліції України в умовах збройної агресії набуває комплексного та багатовимірного характеру. Трансформація функціональних завдань поліції супроводжується не лише розширенням організаційно-службових повноважень, а й суттєвим

ускладненням психологічних умов професійної діяльності. Поліцейські змушені виконувати широкий спектр завдань – від забезпечення громадського порядку та розслідування кримінальних правопорушень до участі у стабілізаційних заходах, евакуаційних операціях, документуванні воєнних злочинів і взаємодії з військовими підрозділами та органами цивільного захисту. Це зумовлює підвищення інтенсивності службового навантаження, необхідність швидкого прийняття рішень у ситуаціях підвищеної небезпеки та постійне перебування у стресогенному середовищі.

У цих умовах особливого значення набуває психологічна складова професійної діяльності працівників поліції. Постійний контакт із травматичними подіями, високий рівень відповідальності та тривале перебування у стані загрози формують значне психоемоційне

напруження, що може призводити до розвитку стресових реакцій, професійного виснаження та зниження ефективності службової діяльності. Водночас результати досліджень свідчать, що за наявності належної організаційної підтримки, системи психологічного супроводу та розвитку навичок саморегуляції поліцейські здатні формувати високий рівень професійної стійкості, адаптуватися до екстремальних умов та зберігати ефективність виконання службових завдань.

З огляду на викладене, доцільним є узагальнення ключових організаційних змін у діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії та відповідних психологічних викликів, з якими стикається персонал правоохоронних органів. Систематизований аналіз зазначених аспектів представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Організаційні та психологічні зміни у діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії

Організаційні зміни у діяльності поліції в умовах збройної агресії	Психологічні зміни та виклики для персоналу
Участь у документуванні воєнних злочинів	Емоційне навантаження через контакт із травматичними подіями
Проведення евакуації населення та стабілізаційних заходів на деокупованих територіях	Формування стресових реакцій та ризик професійного виснаження
Створення нових спеціалізованих підрозділів («Лють», «Хижак», «Білі Янголи» тощо)	Необхідність швидкої психологічної адаптації до нових задач і умов служби
Розширення взаємодії з іншими структурами сектору безпеки і оборони	Підвищення вимог до саморегуляції та стресостійкості
Виконання гуманітарних та рятувальних завдань	Формування професійної стійкості та адаптаційних механізмів

Висновки. Повномасштабна збройна агресія росії проти України зумовила суттєву трансформацію професійної діяльності особового складу Національної поліції України, що проявилось у розширенні функціональних повноважень, зміні організаційної структури управління, створенні нових спеціалізованих підрозділів та посиленні взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони. Аналіз наукових досліджень показав, що в умовах воєнного стану діяльність поліції набуває комплексного характеру, поєднуючи традиційні правоохоронні функції із завданнями, притаманними військовим та рятувальним

структурам. Залучення поліцейських до стабілізаційних заходів на деокупованих територіях, рятувальних та евакуаційних операцій, документування воєнних злочинів, гуманітарної підтримки населення та контрдиверсійної діяльності зумовлює значне зростання службового навантаження та підвищує вимоги до організаційної ефективності управління персоналом.

Водночас встановлено, що організаційні трансформації діяльності поліції безпосередньо пов'язані з ускладненням психологічних умов професійної діяльності правоохоронців. Постійний контакт із травматичними

подіями, тривале перебування у ситуаціях невизначеності та загрози життю, а також накопичення травматичного досвіду спричиняють значне психоемоційне напруження, що може проявлятися у розвитку стресових реакцій, емоційного виснаження та симптомів професійного вигорання. У дослідженнях також відзначається вплив екстремальних умов служби на процеси саморегуляції, поведінкові реакції та міжособистісну взаємодію поліцейських, що вимагає особливої уваги до психологічного забезпечення діяльності правоохоронних органів.

Разом із тим результати наукових досліджень свідчать, що попри високий рівень

психологічного навантаження, поліцейські демонструють значний потенціал адаптації до екстремальних умов діяльності. Формування професійної стійкості, розвиток навичок саморегуляції, підтримка професійної ідентичності та усвідомлення соціальної значущості своєї діяльності виступають важливими ресурсами збереження ефективності службової діяльності. Окрім того, активна участь поліції у гуманітарних операціях та підтримці населення сприяє зростанню суспільної довіри до правоохоронних органів і зміцненню їх ролі як важливого елемента системи національної безпеки та стійкості держави.

Список використаних джерел:

1. Ботнаренко І. А., Дзюрбель А. Д. Емоційне вигорання в професійній діяльності слідчого органу Національної поліції під час війни. *Академічні візії*. 2025. Вип. 49. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17704104>
2. Вигівський І., Трембецький А. Діяльність Національної поліції України в умовах російсько-української війни (2014–2024): організаційні зміни, безпекові виклики і завдання. *Східноєвропейський історичний вісник*. 2024. № 32. С. 148–157. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.32.311509>
3. Sokurenko V., Jarczewski W. Activities of the National Police of Ukraine under Martial Law: Current Challenges and Prospects – Potential for Applying this Experience in Poland. *Przegląd Strategiczny*. 2024. Issue 17. DOI: <https://doi.org/10.14746/ps.2024.1.14>
4. Швець Д. В., Кісіль З. Р. Професійна деформація співробітників Національної поліції України: юридико-психологічний вимір. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 3. Т. 1. С. 301–305. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.3.48>
5. Євдокімова О. О., Бойко-Бузиль Ю. Ю. Психологія професіогенезу керівника системи МВС України : монографія. Харків : ФОП Бровін О. В., 2023. 320 с. ISBN 978-617-7912-04-9
6. Пономаренко Я., Зарічанський О., Каламкович М., Зарічанська Н. Компаративне дослідження емоційного вигорання поліцейських в умовах воєнного часу. *Insight: the Psychological Dimensions of Society*. 2025. № 3. С. 96–107. DOI: <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-14-5>
7. Воробйова, О., Охріменко, І. Особливості саморегуляції поліцейських з різним стажем професійної діяльності. *Юридична психологія*. 2025. № 1(36). С. 70–79. DOI: <https://doi.org/10.33270/03253601.8>
8. Blomqvist Mickelsson T., Bellander S. Public trust towards police on a wartime rollercoaster: evidence from Ukraine, 2015–2024. *Police Practice and Research: An International Journal*. 2026. DOI: <https://doi.org/10.1080/15614263.2026.2635017>

References:

1. Botnarenko, I. A., & Dziurbel, A. D. (2025). Emotsiine vyhorannia v profesiinii diialnosti slidchoho orhanu Natsionalnoi politsii pid chas viiny [Emotional burnout in the professional activity of investigators of the National Police during the war]. *Akademichni vizii*, 49. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17704104> [in Ukrainian].
2. Vyhivskiy, I., & Trembetskiy, A. (2024). Diialnist Natsionalnoi politsii Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny (2014–2024): orhanizatsiini zminy, bezpekovi vyklyky i zavdannia [Activities of the National Police of Ukraine under the conditions of the Russo-Ukrainian war (2014–2024): organizational changes, security challenges and tasks]. *Skhidnoievropeyskiy istorychnyy visnyk*, 32, 148–157. <https://doi.org/10.24919/2519-058X.32.311509> [in Ukrainian].
3. Sokurenko, V., & Jarczewski, W. (2024). Activities of the National Police of Ukraine under Martial Law: Current Challenges and Prospects – Potential for Applying this Experience in Poland. *Przegląd Strategiczny*, 17. <https://doi.org/10.14746/ps.2024.1.14>

4. Shvets, D. V., & Kisil, Z. R. (2023). Profesiina deformatsiia spivrobotnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy: yurydyko-psykholohichniy vymir [Professional deformation of National Police officers of Ukraine: legal and psychological dimension]. *Pivdenoukrainskyi pravnychy chasopys*, 3(1), 301–305. <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.3.48> [in Ukrainian].

5. Yevdokimova, O. O., & Boiko-Buzyl, Yu. Yu. (2023). Psykholohiia profesiohenezu kerivnyka systemy MVS Ukrainy [Psychology of the professional genesis of a leader in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Kharkiv : FOP Brovin O. V. p. 320. [in Ukrainian].

6. Ponomarenko, Ya., Zarichanskyi, O., Kalamkovyk, M., & Zarichanska, N. (2025). Komparatyvne doslidzhennia emotsiinoho vyhorannia politseiskykh v umovakh voiennoho chasu [Comparative study of emotional burnout of police officers in wartime conditions]. *Insight: the Psychological Dimensions of Society*, 3, 96–107. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-14-5> [in Ukrainian].

7. Vorobiova, O., & Okhrimenko, I. (2025). Osoblyvosti samorehuliatcii politseiskykh z riznym stazhem profesiinoi diialnosti [Features of self-regulation of police officers with different lengths of professional experience]. *Yurydychna psykholohiia*, 1(36), 70–79. DOI: <https://doi.org/10.33270/03253601.8> [in Ukrainian].

8. Blomqvist Mickelsson, T., & Bellander, S. (2026). Public trust towards police on a wartime rollercoaster: Evidence from Ukraine, 2015–2024. *Police Practice and Research: An International Journal*. DOI: <https://doi.org/10.1080/15614263.2026.2635017>

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 05.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.05.2026